

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 120/03-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť L. D., bytom R., zastúpeného advokátom JUDr. J. H., S., ktorou namieta porušenie svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom v Malackách v spoločnom konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cb 134/01, a takto

r o z h o d o l :

Právo L. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom v Malackách v spoločnom konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cb 134/01 porušené bolo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. apríla 2003 doručená sťažnosť L. D., bytom R., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. H., S., ktorou namieta porušenie svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „Listina“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom v Malackách (ďalej len „okresný súd“) v spoločnom konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cb 134/01, s ktorým je spojené konanie sp. zn. 9 Cb 52/01.

Ústavný súd 4. júna 2003 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 120/03-11.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 5. augusta 2003. Po stručnej genéze postupu súdu v predmetnej veci uviedol, že sťažnosť sťažovateľa nepovažuje za dôvodnú, pretože plynulosť tak konania sp. zn. 9 Cb 52/01, ako aj konania sp. zn. 9 Cb 134/01 nebola ohrozená. Pripustil však výnimku čiastočne sa odchyľujúcu od zásady plynulosti konania, a to v období od 15. októbra 2002 do 28. apríla 2003.

Sťažovateľ priet'ahy spôsobené v jeho veci nečinnosťou okresného súdu v roku 2002 a trvajúce aj v dobe podania jeho sťažnosti ústavnému súdu pociťuje veľmi negatívne, ba až existenčne (ušlý zisk), pretože predmet sporu súvisí s jeho podnikateľskou činnosťou spočívajúcou vo vykonávaní cestnej motorovej nákladnej dopravy.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd deklaroval, že postupom Okresného súdu v Malackách boli porušené jeho základné práva a slobody vyplývajúce z čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj z medzinárodných dokumentov, ktorými je Slovenská republika v zmysle čl. 7 ods. 5 ústavy viazaná, a to čl. 38 ods. 2 Listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Listom z 22. marca 2002 sťažovateľ podal sťažnosť na priet'ahy v predmetnom súdnom konaní predsedovi okresného súdu, čím vyčerpal všetky jemu dostupné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd poskytuje.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisov okresného súdu sp. zn. 9 Cb 52/01 a 9 Cb 134/01 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ sa návrhom podaným okresnému súdu 17. apríla 2001 domáha voči V. K., podnikateľovi pod obchodným menom V. K. – SMON, Malacky, Stupavská 76 (ďalej len „žalovaný“), náhrady škody a vydania predbežného opatrenia voči žalovanému na odovzdanie ťahača návesov s návesom. Návrh bol zapísaný na okresnom súde pod sp. zn. 9 Cb 52/01.

Dňa 4. mája 2001 vydal okresný súd predbežné opatrenie, ktorým návrhu žalobcu – sťažovateľa vyhovel. Na základe odvolania žalovaného zo 17. mája 2001 Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 26 Cob 213/01 z 24. júla 2001

návrh sťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia zamietol. Uznesenie bolo okresnému súdu doručené 10. augusta 2001.

V ďalšom období, od 10. augusta 2001 až do 15. júla 2002, sťažovateľ v konaní sp. zn. 9 Cb 52/01 viackrát upravoval žalobný petit (12. októbra 2001, 10. decembra 2001, 29. mája 2002), v dôsledku čoho mu okresný súd musel neustále dorubovať súdny poplatok (s ťažkosťami, pretože petit žalobcu nebol dostatočne presný) a žalovanému zasielať návrh zmeny žaloby na vyjadrenie.

Sťažovateľ sa popri už vedenom predmetnom súdnom konaní návrhom podaným okresnému súdu 5. novembra 2001 domáha voči tomu istému žalovanému vydania ťahača návesu a návesu v hodnote 385 000 Kč. Návrh bol zapísaný na okresnom súde pod sp. zn. 9 Cb 134/01.

V predmetnej veci zaslal okresný súd žalobu na vedomie žalovanému až 29. mája 2002 a v ten istý deň vyzval sťažovateľa na vyjadrenie, či trvá na podaní, keď medzi tými istými účastníkmi eviduje konanie so súvisiacim predmetom sporu vedené pod sp. zn. 9 Cb 52/01.

Sťažovateľ 19. júna 2002 zaslal okresnému súdu zmenu žaloby a súčasne navrhol spojenie konaní vedených pod sp. zn. 9 Cb 52/01 a 9 Cb 134/01, pričom oznámil, že na žalobe vedenej pod sp. zn. 9 Cb 134/01 trvá.

Uznesením sp. zn. 9 Cb 134/01 z 2. októbra 2002 okresný súd spojil konania vedené pod sp. zn. 9 Cb 52/01 a 9 Cb 134/01 na spoločné konanie s tým, že ďalej budú pojednávané pod sp. zn. 9 Cb 134/01. Predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť 15. októbra 2002.

Po tomto úkone okresný súd opäť začal konať až 7. júla 2003, keď vydal uznesenie o pripustení rozšírenia návrhu sťažovateľa v časti náhrady škody, vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a na predloženie listinných dôkazov a taktiež v ten istý deň vytýčil termín pojednávania na 30. september 2003.

Postup okresného súdu v konaní sp. zn. 9 Cb 134/01 v období od 30. septembra 2003 až do 10. februára 2004, počas ktorého okresný súd vo veci pojednával (30. septembra 2003, 11. novembra 1998, 10. februára 2004), zabezpečoval listinné dôkazy (poistnú zmluvu s poisťovňou Allianz, a. s.), pripustil rozšírenie návrhu sťažovateľom v časti náhrady škody a ušlého zisku zo sumy 593 460 Kč na 1 918 854 Kč, vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku z rozšíreného návrhu, predvolával svedka (9. decembra 2003 a 12. decembra 2003), vykonal dožiadanie na Okresný súd v Olomouci o vykonanie dôkazu výsluchom svedka, už plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (rozhodnutiu vo veci). Podľa zistenia bolo ostatné pojednávanie vo veci za účelom ďalšieho dokazovania odročené na 22. apríl 2004.

III.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje ústavný súd právnu a faktickú zložitú vec, správanie účastníkov konania a postup samotného súdu v jeho konaní a rozhodovaní vo veci samej (napr. II. ÚS 813/00). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu.

Ústavný súd je toho názoru, že predmetné súdne konanie vzhľadom na jeho predmet, skutkovú a právnu povahu sporu nemožno hodnotiť ako zložitú vec. Pre sudcu rozhodujúceho majetkoprávne spory by stanovenie procesného postupu a zabezpečenie

dôkazov v konaní o vydanie ťahača návesu a návesu samotného, ako aj náhradu škody s tým súvisiacej nemalo predstavovať osobitný problém. Vo veci predloženej na súdne rozhodnutie platí stabilná právna úprava a uplatňuje sa stabilná judikatúra súdov.

Posudzovaný spor takéhoto druhu na okresnom súde preto podľa názoru ústavného súdu (ktorý sa opiera o obsah spisov) nie je sporom, ktorý by kládol osobitné nároky na dokazovanie a na právne posúdenie veci.

Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania, ústavný súd pripúšťa, že opakované a nepresné návrhy na zmenu petitu žaloby zo strany sťažovateľa, najmä pokiaľ ide o vyčíslenie škody a ušlého zisku, ako aj podanie dvoch súvisiacich žalôb, s ktorými sa súd musel vysporiadať (spojenie vecí), mohli vplývať na jeho priebeh a dĺžku. Podľa právneho názoru ústavného súdu vysloveného v skorších rozhodnutiach využitie možností daných sťažovateľovi procesnými predpismi (Občianskym súdnym poriadkom) na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné preťahy (I. ÚS 31/01).

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných preťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je správanie (postup) samotného súdu.

Pri skúmaní toho, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu označeného základného práva sťažovateľa, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to v dôsledku jeho nečinnosti v konaní sp. zn. 9 Cb 134/01 v období od 5. novembra 2001 (od podania v poradí druhej žaloby sťažovateľa) do 29. mája 2002, t. j. v trvaní skoro 7 mesiacov, ako aj od 15. októbra 2002 do 7. júla 2003, t. j. v trvaní 9 mesiacov. Prípadná zložitosť veci v okolnostiach prípadu nie je pre posúdenie nečinnosti okresného súdu v tomto období podstatná, lebo v obidvoch prípadoch po nej nasledovali jednoduché úkony

(zaslanie žaloby žalovanému na vedomie, pripustenie rozšírenia návrhu sťažovateľa v časti náhrady škody).

V tejto súvislosti ústavný súd už rozhodol, že „závažnosť doby nečinnosti súdu sa zvyšuje, keď po nej nasledujú jednoduché úkony, ktoré si nevyžadovali dlhodobé štúdium alebo inú prípravu“ (III. ÚS 101/01).

Obdobie tejto nečinnosti okresného súdu bez toho, aby existovala zákonná prekážka takéhoto jeho postupu, spolu predstavuje 16 mesiacov, čo je obdobie, ktoré ústavný súd považuje v danej veci za zbytočný priesťah v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 38 ods. 2 Listiny.

Na druhej strane treba súhlasiť s predsedom okresného súdu, že sťažovateľ opakovane dopĺňal a menil svoj návrh a jeho podania boli nejasné a nepresné. Takéto nedostatky úkonov sťažovateľa, ktoré bránili okresnému súdu odstrániť stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a dohovoru (napr. I. ÚS 27/02), nemožno v žiadnom prípade prenášať na konajúci všeobecný súd ani mu vyčítať, že opakovane vyzýval sťažovateľa na doplnenie jeho návrhu, pretože takýto postup bol evidentne na prospech sťažovateľa. K tomu treba dodať, že požiadavka na konanie bez zbytočných priesťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. na konanie v primeranej lehote v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru môže mať svoju plnú relevanciu len pri takom návrhu na začatie konania, ktorý spĺňa všetky zákonom predpísané obsahové a formálne náležitosti (mutatis mutandis I. ÚS 3/02, I. ÚS 41/02, I. ÚS 86/02). Z týchto dôvodov ústavný súd nehodnotil obdobie od 10. augusta 2001 až do 15. júla 2002 ako obdobie so zbytočnými priesťahmi v súdnom konaní.

Berúc do úvahy okolnosti prípadu ústavný súd z hľadiska posudzovania namietaného porušenia ústavných práv sťažovateľa považoval za začiatok konania vo veci sťažovateľa 17. apríl 2001, keď sťažovateľ podal v poradí prvú žalobu pod sp. zn. 9 Cb 52/01. V záujme hospodárnosti konania okresný súd spojil toto konanie s neskoršie sťažovateľom podaným,

ale skutkovo spolu súvisiacim návrhom z 5. novembra 2001 a ďalej ich viedol pod spoločnou sp. zn. 9 Cb 134/01.

Na základe uvedených zistení a právnych hodnotení ústavný súd rozhodol, že v spoločnom konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cb 134/01, ktorého dĺžka dosahuje takmer 3 roky, sa okresný súd dopustil zbytočných prietáhov trvajúcich 16 mesiacov (čo je takmer polovica trvania celého súdneho konania), ktoré zapríčinil svojou úplnou nečinnosťou.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote postupom okresného súdu v predmetnom občianskoprávnom konaní, tak ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 Listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ, ktorý bol zastúpený ním zvoleným advokátom, sa svojou sťažnosťou podanou ústavnému súdu obmedzil len na vyslovenie porušenia práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 Listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavným súdom postupom okresného súdu v predmetnej veci. Keďže v zmysle § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania (okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone – čo nie je tento prípad), ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal na konanie návrh len v uvedenom rozsahu a v tomto rozsahu aj vec ďalej skúmal a rozhodol v nej bez toho, aby sa zaoberal a rozhodol aj o ďalších možných zákonných nárokoch sťažovateľa. Sťažovateľ nežiadal, aby ústavný súd využil aj ďalšie prostriedky nápravy okrem deklarovania porušenia jeho označených práv. Preto sa ústavný súd ani nezaoberal vhodnosťou ich využitia. Sťažovateľ nežiadal ani náhradu trov konania, a preto o nej ústavný súd nerozhodol.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2004